

De provincie, laboratorium voor toegankelijk jeugdwerk

➤ MOMENTEN SPRAK MET EDDY COUCKUYT, GEDEPUTEERDE VAN DE PROVINCIE OOST-VLAANDEREN, EN ELLEN MEERSCHAERT VAN DE PROVINCIALE JEUGDDIENST

➤ TEKST: KRIS DE VISSCHER

De provincie Oost-Vlaanderen zet sinds 2005 sterk in op het toegankelijker maken van jeugdwerk voor kinderen en jongeren met een beperking. De provincie brengt deskundige partners samen in een expertisecentrum en maakt middelen vrij als hefboom voor lokale werkingen om te sleutelen aan hun toegankelijkheid. Mèt resultaat. Alleen, de toekomst van het provinciaal beleidsniveau is op dit moment onzeker. Over de invulling van het provinciaal beleid vindt er achter de schermen flink wat getouwtrek plaats. Momenten sprak met Eddy Couckuyt, gedeputeerde voor welzijn, gezondheid, jeugd, ontwikkelingssamenwerking, wonen en toerisme van de provincie Oost-Vlaanderen, over zijn realisaties en aspiraties op het vlak van inclusief jeugdbeleid. Ellen Meersschaert van de provinciale jeugddienst schoof mee aan.

Momenten: “De voorbije jaren heeft de provincie Oost-Vlaanderen veel inspanningen geleverd om het jeugdwerk toegankelijker te maken, onder andere voor personen met een beperking. Met welke realisaties ben je zelf tevreden?”

Eddy Couckuyt en Ellen Meersschaert: “Waar we bijzonder fier op zijn, is de sterke uitbreiding van het aantal inclu-

sieve speelpleinwerkingen in onze provincie. Deze uitbreiding blijft stabiel en de werkingen draaien grotendeels autonoom, al kunnen ze blijvend beroep doen op ondersteuning als ze dat zouden willen.”

Momenten: “Hoe belangrijk is dit kwantitatief aspect? Heb je harde cijfers nodig om je beleid te verantwoorden?”

Eddy en Ellen: “Wij hoeven niet uitsluitend successen te scoren. Iedereen binnen de provincieraad, meerderheid en oppositie, erkent dat wij een ideale positie hebben om te experimenteren en om een impulsbeleid te voeren. De provincies zijn een laboratorium in de samenleving. Wij kunnen op kleine schaal iets opstarten wat later kan worden overgenomen, zowel door lokale besturen als door de Vlaamse overheid. Natuurlijk gaan we op voorhand na of een project voldoende slaagkansen heeft. En als iets mislukt, dan moeten we onze aanpak bijsturen. Gelukkig kennen we weinig mislukkingen, omdat onze projecten van onderuit groeien. Alles wordt doorgesproken in de jeugdraad, en de projecten worden gedragen door een administratie die mee op het terrein zit.”

Momenten: “**Welke projecten hebben jullie toch moeten bijsturen?**”

Eddy en Ellen: “Binnen dit project ‘Inclusieve speelpleinen’, bijvoorbeeld, was de verantwoording die de lokale werkingen moesten afleggen niet in verhouding tot de grootte van de middelen die ze kregen. Dat hebben we vereenvoudigd. Ook het project om jeugdbewegingen toegankelijker te maken voor kinderen en jongeren met een beperking hebben we moeten bijsturen. We bereiken moeilijker de lokale groepen omdat we steeds langs de koepels om moeten, en dit zorgt voor een extra stap. Momenteel loopt er een onderzoek tot in de lokale afdelingen om te kijken hoe we bepaalde processen moeten aanpassen op maat van deze specifieke partners.”

Momenten: “**Van waar de keuze om zo sterk op dit thema in te zetten? Welke achterliggende visie ligt hiervan aan de basis?**”

Eddy en Ellen: “Onze slogan is ‘Oost-Vlaanderen, voor ieder van ons’. Volgens mij mag je als samenleving nooit aanvaarden dat er leden van die samenleving achterblijven. Dat betekent dat we een inclusief beleid proberen te ontwikkelen waarin iedereen mee is. In deze legislatuur staat centraal dat we met onze beleidsinstrumenten van bij het begin zo veel mogelijk mensen meenemen. Het exclusieve beleid is enkel een opvang voor diegenen die niet kunnen worden meegenomen in het grote verhaal. Zij worden meegetrokken met extra maatregelen. De bedoeling is om zo breed mogelijk te gaan en te kijken of er geen uitsluiting-mechanismen zitten in elk van de reglementeringen die we opmaken. Heel wat beleidsingrepen komen vooral ten goede van de meerderheid. Maar ik vind aparte reglementen voor wie uit de boot valt stigmatiserend. Dit zorgt ervoor dat mensen een apart verhaal krijgen binnen de samenleving. Terwijl wij er net voor moeten zorgen dat onze boot groot genoeg is, zodat het reddingssloepje klein kan zijn.”

Momenten: “**Welke meerwaarde creëert een provinciaal niveau, die niet door een lokaal of een Vlaams niveau kan worden ingevuld?**”

Eddy en Ellen: “Wij hebben het voordeel van een optimale, intermediaire schaal. We kunnen in verschillende gemeentes

of regio's initiatieven opzetten. Vlaanderen kan niet op dezelfde manier experimenten opzetten én opvolgen vanuit zijn centrale positie in Brussel. Bijvoorbeeld: in dit project sturen we een aantal experts op pad. Binnen onze schaal kunnen we dit opvolgen, maar op het niveau van Vlaanderen is dit niet mogelijk. Vlaanderen speelde nochtans met het idee om de provincie te ontslaan van alle 'persoonsgebonden' materies. Maar dat zou een grote kloof creëren die het Vlaamse niveau moeilijk kan overbruggen. En deze materie is te belangrijk, we kunnen ons geen mislukking veroorloven."

"Lokale besturen van hun kant missen dan weer de slagkracht van een grotere schaal. Wanneer bij verschillende lokale besturen dezelfde noden leven, dan zetten wij bovenlokaal een experiment op. Elke provincie is ook anders, bijvoorbeeld qua ruimtelijke structuur, clustering van gemeentes... dus wij kunnen beter op maat werken van de specifieke noden in onze provincie."

"Natuurlijk, als we met verschillende provincies gedeelde maatschappelijke noden opmerken, dan kan het zijn dat dit Vlaamse regelgeving moet worden en dan wordt het overgedragen aan Vlaanderen."

Momenten: "Zie je een dergelijke evolutie ook met betrekking tot deze beleidsmaterie, het inclusief beleid naar kinderen en jongeren met een beperking?"

Eddy en Ellen: "Rond fysieke toegankelijkheid is er al flink wat overleg geweest,

en Vlaanderen zal nu toch proberen om een overkoepelend beleid uit te werken. We stelden vast dat Vlaanderen groot-schalige inspanningen deed, maar die waren niet altijd geslaagd op het terrein. Vanuit onze ervaringen kunnen die vast en zeker worden verfijnd. Maar verder bepaalt het huidige decreet op het provinciaal jeugdbeleid expliciet dat de provincies de opdracht hebben om extra aandacht te besteden aan kinderen en jongeren met een beperking."

Momenten: "De provincies Oost-Vlaanderen en Antwerpen lijken ons een sterk proactief beleid te voeren. Jullie nemen zelf veel initiatieven, stappen met een concreet aanbod naar lokale besturen. Andere provincies lijken eerder een afwachtende houding aan te nemen. Sommige lokale besturen of hun vertegenwoordigers, willen zelfs geen enkele 'bemoeienis' bij het lokale bestuur. Waarom kiest Oost-Vlaanderen toch voor dit proactief beleid?"

Eddy en Ellen: "Eigenlijk is dit proactief beleid geen beleid van bovenuit. Het is gebaseerd op signalen die we krijgen van onderuit. Mijn administratie en ikzelf proberen heel bereikbaar te zijn voor de vragen die leven op het terrein. Als er op verschillende plaatsen een bepaalde vraag leeft, dan kunnen we daar een beleid rond creëren. Wat wel waar is, wij bieden oplossingen aan voor de vragen die leven. Als er een groei is geweest van het aantal inclusieve speelpleinen, dan was dat enerzijds omdat er een bepaalde nood leefde, en anderzijds omdat wij de

mogelijkheden hebben aangereikt. Natuurlijk zijn we ook reeds langer bezig met het sensibiliseren van lokale partners om de noodzakelijke gedragenheid aan de basis te creëren. En het is ook zo dat een succesvol project zorgt voor een zekere dynamiek om op dat elan verder te gaan. Zo willen we het project uitbreiden van organisaties die werken in vakantieperiodes naar organisaties met een werking tijdens het jaar.”

Momenten: “Akkoord, maar er zijn toch subtiele verschillen in aanpak tussen provincies? Een aanbod dat inspeelt op de noden van een aantal lokale besturen wordt niet meteen door alle besturen met open armen ontvangen. En net daarin lijkt er van bepaalde provincies een soort wervende kracht uit te gaan om die lokale besturen toch warm te maken voor dit aanbod. Terwijl andere provincies op dat punt meer afstand nemen. Wat zorgt ervoor dat jullie lokale besturen blijven warm maken?”

Eddy en Ellen: “Het feit dat we op dat vlak successen hebben geboekt, doet ons geloven in onze formule. Eens je in de goudader zit, dan kan je gemakkelijker dit succes verder zetten. Eenmaal de bal aan het rollen gaat, creëert dit uit zichzelf een dynamiek. Maar geloof me, als het niet leeft op het terrein, dan vermag je vanuit een hoger bestuursniveau niets. Je contacten mogen nog zo goed zijn. Ik kan mij inbeelden dat andere provincies die minder succes boeken niet willen doorgaan met deze projecten. Het is soms wat zoeken.”

“Wij sturen onze prikkels ook uit via verschillende netwerken. We laten jeugdconsulenten op een regionaal overleg vertellen over hun succeservaringen, het thema komt aan bod op een avond voor schepenen, jonge animatoren krijgen vorming over toegankelijkheid...”

Momenten: “Zal de provincie dit werk nog kunnen blijven doen, zoals het er nu naar uitziet in de discussies over de interne staatshervorming?”

Eddy en Ellen: “Ik wil geen slapende honden wakker maken... Ik heb de indruk dat het besef leeft, ook op de Vlaamse kabinetten, dat je een aantal verwezenlijkingen niet mag weggooien. Daarom denk ik dat we dit verder zullen kunnen zetten. Ik heb de indruk dat men nu een beter zicht heeft op wat een provincie kan realiseren én op de beperkingen van wat een lokale en Vlaamse overheid vermag. Daar waar we in discussie zijn kunnen gaan, hebben we anderen kunnen overtuigen. Op dit terrein wordt onze meerwaarde alvast absoluut erkend. Volgens mij zou het misdadig zijn om dit stop te zetten, gewoon uit principiële overwegingen, omdat het ‘verkeerde’ beleidsniveau succes boekt. Vlaanderen heeft zijn handen meer dan vol en moet opletten om zijn kar niet te overladen.”

Momenten: “Nu is het zo dat verschillende provincies verschillende accenten leggen. Heb je bij het aantonen van de meerwaarde van een provincie op dit specifieke domein voldoende steun ge-

kregen van andere provincies, of stond je daarin soms alleen?”

Eddy en Ellen: “Onze jeugdconsulenten zitten samen met de collega’s uit andere provincies om tot een afstemming te komen over de afbakening tussen de verschillende beleidsniveaus. Ik vermoed dat dit een gedragen punt is. Het heeft het witboek gehaald, en dat is heus niet alleen omdat Oost-Vlaanderen dit vroeg. Zoveel cadeaus hebben we ook niet gekregen dat elke provincie zijn eigen accenten kon toevoegen. Als het geen gedragen beleid was tussen de verschillende provincies, dan had het ook geen kans om erkend te worden door de Vlaamse overheid als provinciale beleidsmaterie.”

Momenten: “Welke plannen koester je nog, wat zou je graag nog realiseren?”

Eddy en Ellen: “In deze tijden waarin we volop de discussie voeren over de interne staatshervorming, is het niet het moment om grote ambities te tonen. Momenteel wacht ik nog op een aantal memoranda van verschillende organisaties en op de aanwijzingen vanuit de jeugdraad. Maar toch zou ik graag beschikken over meer financiële slagkracht. Zeker ontbreekt het ons nog aan investeringsmiddelen om infrastructurele ingrepen te helpen realiseren. Dikwijls zien we dat een relatief beperkte tussenkomst vanuit de provincie voldoende is om lokale besturen over de brug te halen om zelf het grootste deel van de investeringen te bekostigen. Door de tussenkomst van de provincie ontstaat er een lokale dyna-

miek die de inspanning van de provincie in veelvoud overstijgt. Maar zelfs voor een beperkte tussenkomst hebben we momenteel geen middelen.”

Eddy en Ellen: “We merken hierin zeker een verschil tussen grote en kleine gemeenten. In een kleine gemeente werken vaak combinatie-ambtenaren, terwijl een grote stad voor elk domein een gespecialiseerde medewerker heeft. Het is vaak in die kleinere gemeenten dat een provinciale ondersteuning echt het verschil kan maken. Daarom cofinancierde de provincie bijvoorbeeld ook intergemeentelijke jeugdconsulenten.”

Momenten: “Soms wordt er gesteld dat werkingen eerst over een stevige basis moeten beschikken om de stap naar inclusie te kunnen zetten. Hebben jullie dit ook gemerkt vanuit de provincie? Hebben jullie eerst mee een goede voedingsbodem gecreëerd, om vervolgens extra inspanningen te vragen op het vlak van inclusie?”

Eddy en Ellen: “Het is niet onze bevoegdheid om een goede basiswerking te garanderen op lokaal vlak. Wij kunnen enkel sensibiliseren en een impulsbeleid voeren. Nu, het kan wel een rol spelen dat een werking goed draait om meer initiatieven aan te kunnen. Aan de andere kant kan je ook op een bepaald thema sterker inzetten, zelfs al sta je op een ander thema nog helemaal niet zo sterk.”

“Wat een lokaal beleid volgens mij wel echt nodig heeft, is een goede jeugdraad.

Die mag voor mij wel een steentje in de schoen zijn. Ik verwacht dat ook van de provinciale jeugdraad. Ik zie toch hier en daar dat de lokale jeugdraad niet zo goed functioneert. Daarom hebben we een begeleiding opgezet, zodat jeugdleden op een betere manier kunnen adviseren aan het lokaal beleid. Want zo'n adviesraad is voor mij geen clubje op zich dat er enkel op gericht is om het jeugdwerk te ondersteunen. Ook hier werken we met externe experts die we financieren om de lokale jeugdleden te ondersteunen. We merken dat dit meer kwaliteit oplevert op het terrein dan brochures of subsidiereglementen. De input van de experts heeft een invloed op de beleidsbrieven, en dit garandeert op zijn beurt een langdurig effect."

Momenten: "Wringt het soms niet voor een provincie om zo afhankelijk te zijn van de goodwill van het lokale niveau? Stoort het niet dat het zo vrijblijvend is voor lokale besturen om al dan niet in te stappen? Of is dat nu eenmaal de realiteit?"

Eddy en Ellen: "Sommige thema's worden door alle gemeenten opgepikt, andere thema's niet. En dat hangt af van de aandacht die er lokaal leeft voor sommige problematieken. Soms kan je meegaan op een golf van maatschappelijke aandacht en plotseling een uitbreiding krijgen op het terrein. Op het vlak van inclusie is er een positieve evolutie. Als we merken dat er lacunes zijn in bepaalde regio's, dan nemen we wel contact op met een grotere gemeente in die regio: of

zij toch niet een engagement willen opnemen. Soms neemt een lokaal bestuur ook spontaan het initiatief om bovenlokaal te werken."

Momenten: "De provincie lijkt hier de rol van katalysator te vervullen. Als er lokaal voldoende 'naft' is en de vonk slaat over, dan brengt de extra steun van de provincie de bal aan het rollen. En eenmaal de zaak loopt, dan is de extra ondersteuning ook minder nodig."

Eddy en Ellen: "Dit beeld klopt. Het beleid wordt op dit vlak ook verwend door het enthousiasme en de uitstraling van de provinciale jeugddienst. De kracht en de continuïteit die van de jeugddienst uitgaat, kan niet anders dan resultaten opleveren op het terrein. Ik nodig iedereen uit die een negatief beeld heeft van ambtenaren om eens op de dienst Welzijn te komen kijken. Heeft dit enthousiasme te maken met het succes dat we boeken? Ik weet het niet. Maar op dit moment werkt het enthousiasme aanstekelijk."